

Onnettomuuksista ilmoittaminen ja toiminta onnettomuuspaikalla

Suomalaisessa ilmailussa onnettomuudet ovat varsin harvinaisia, mutta niitä kuitenkin silloin tällöin tapahtuu. Esimerkiksi yleis- ja harrasteilmailussa onnettomuuksia tapahtui vuosina 2013-2020 keskimäärin noin 10 kertaa vuodessa.

Jos joutuu osalliseksi onnettomuuteen tai havaitsee onnettomuustilanteen, on ensimmäiseksi luonnollisesti tehtävä kaikki mahdollinen ihmishenkien pelastamiseksi. Välittömien toimenpiteiden jälkeen on syytä ryhtyä toimiin onnettomuustutinnan edellytysten varmistamiseksi, jotta tapahtumasta voidaan ottaa opiksi.

Tässä turvallisuustiedotteessa muistutetaan oikeasta toiminnasta onnettomuustilanteesta sekä sen jälkeen.

Tiedotteella toteutetaan myös Onnettomuustutintakeskuksen Liikenne- ja viestintävirastolle **tutinnan L2021-01** yhteydessä osoittama turvallisuussuositus 2021-S32.

Kaikki palaute jälleen tervetullutta osoitteeseen lentoturvaluisuus@traficom.fi tai tiedotteen lopusta löytyvän palautekyselyn kautta

Toiminta onnettomuuspaikalla ja onnettomuudesta ilmoittaminen

Toimi näin onnettomuustilanteesta sekä sen jälkeen:

Pelasta, hälytä, estä lisäonnettomuudet

Ilmailuonnettomuuden tapahduttua ensimmäisenä tehtävänä on toimia kuten missä tahansa liikenneonnettomuudessa:

- Pelasta välittömässä vaarassa olevat.
- Hälytä apua soittamalla numeroon 112.
- Estä lisäonnettomuudet varoittamalla muuta liikennettä.
- Anna tarvittaessa välitön ensiapu.
- Opasta pelastajat paikalla ja anna heille työrauha.

Ilmoita ilmailukennepalveluimelle

Ilma-aluksen päällikön tai muun lentoturvaluusuteen vaikuttavassa tehtävässä toimivan henkilön on ilmoitettava onnettomuudesta asianomaiselle ilmailukennepalveluimelle (ATS-elimelle), eli esimerkiksi paikalliseen lennonjohtoon, lennontiedotukseen tai aluelennonjohtoon. Ilmoituksen voi tehdä radiotaajuudella tai puhelimitse. Taajuus voi olla tilanteesta ja tapahtuman sijainnista riippuen lähimmän ATS-elimien taajuus, aluelennonjohtoon taajuus tai hätätaajuus 121.500 MHz. Puhelimitse ilmoituksen voi toki tehdä jos radiotaajuudella ilmoittaminen ei ole mahdollista tai käytännöllistä.

Mikäli olet päällikkönä lennolla olevassa ilma-aluksessa ja havaitset toisen ilma-aluksen joutuneen onnettomuuteen, säilytä näköyhteys ilma-alukseen ja ilmoita ATS-elimelle tapahtuneesta sopivalla radiotaajuudella.

Mikäli onnettomuus on tapahtunut lentoasemalla, ATS-eiin todennäköisesti onkin jo tietoinen tapahtuneesta. Ilmoitus on joka tapauksessa tärkeä tehdä, jotta varmistetaan siitä, että tarvittavat hälytykset on tehty. ATS-eiin hälyttää lentoaseman pelastuspalvelun (mikäli onnettomuus tapahtunut lentoasemalla tai sen lähiympäristössä), ilmoittaa hätäkeskukseen sekä lentopelastuskeskukselle. Lentopelastuskeskuksen kannalta on oleellista saada tieto siitä, että ilma-alus on paikannettu, jotta johtovastuu saadaan siirrettyä oikealle viranomaiselle.

Lisätietoa ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelusta löytyy Suomen ilmailukäsikirjan kohdasta **GEN 3.6**, ilmailumääräyksestä **ANS M1-6** sekä Traficomin julkaisemasta **ilmailun etsintä- ja pelastuspalveluohjeesta**.

Yllämainittujen välittömien toimenpiteiden jälkeen, heti kun tilanne sallii, on syytä huolehtia tiedottamisesta muille tahoille.

Ilmoita Onnettomuustutintakeskukselle

Ilmailutoiminnassa sovellettavien säästösten (EU-asetus 996/2010) mukaan kenen tahansa osallisen, jolla on tietoa onnettomuudesta tai vakavasta vaaratilanteesta, tulee viipymättä ilmoittaa asia tapahtumavaltion turvallisuustutkintaviranomaiselle. Suomessa tämä viranomainen on Onnettomuustutkintakeskus (OTKES). OTKESin 24/7 päivystysnumero on +358 50 5 112 112.

Tarkeimmat kansalliset ohjeet ilmoittamisesta löytyvät **ilmailuohjeesta GEN T1-4**.

Ilma-aluksen päällikön tekemä ilmoitus OTKESille on oleellisen tärkeä, koska päälliköllä on yleensä paras käsitys siitä, mitä tapahtui. Mikäli päällikkö on estynyt, voi ilmoituksen tehdä myös esimerkiksi toinen miehistön jäsen tai koneessa ollut henkilö. Myös lentopelastuskeskus ilmoittaa OTKESille tietoonsa tulleista onnettomuksista. Kansallinen turvallisuustutkintalaki 525/2011 asettaa vastaavanlaisen ilmoitusvelvollisuuden myös pelastustoimiin osallistuville viranomaisille.

Ilmoitusvelvollisuus OTKESille koskee onnettomuksien lisäksi myös vakavia vaaratilanteita, eli tapahtumia joissa varsinaista onnettomuutta ei ole tapahtunut, mutta se on ollut hyvin todennäköinen. Tilanteen vakavuutta ei tietenkään ole aina tapahtumahetkellä mahdollista täysin selvästi määrittää. Lähtökohteisesti, jos ilma-alukselle tulee mitä tahansa vaurioita tai tilanne on ollut sen kaltainen, että henkilöt olisivat voineet loukkaantua, on syytä ilmoittaa tapauksesta OTKESille.

Turvaa tutinnan edellytykset

Kun ilmoitukset on tehty, on tärkeää varmistaa, ettei onnettomuuspaikan tilaan puututa ennen turvallisuustutkijoiden saapumista. Kukaan ei saa liikuttaa ilma-alusta, sen sisältöä tai hylkyä tai ottaa näytteitä ilma-aluksesta, sen sisällöstä tai hyljystä, taikka siirtää ilma-alusta. Näin varmistetaan, että tutkinta on mahdollista suorittaa tehokkaasti ja luotettavasti, tapahtumasta saadaan kaikki opittava irti ja pienennettyä vastaavien tilanteiden riskiä jatkossa.

Mikäli turvallisuuden vuoksi tai loukkaantuneiden auttamiseksi on välttämätöntä, yllämainittuja toimia on mahdollista tehdä. Myös tapahtumapaikan valvonnasta vastaavien viranomaisten nimenomaisella luvalla (tarvittaessa kuultuaan turvallisuusviranomaisia) voidaan ilma-alusta tai sen osia siirtää. Myös turvallisuustutkintalaisissa todetaan tutkintaedellytysten turvaamisesta, että onnettomuuspaikalla olevia esineitä ja muita aineistoa, jolla voi olla merkitystä tutkinnassa, ei saa ilman Onnettomuustutkintakeskuksen lupaa viedä pois, eikä liikutella ilman pakottavaa syytä. Jos siis jostain syystä ilmenee tarvetta ilma-aluksen siirtämiseen, ota yhteys OTKESiin ja varmista asia ennen siirtoa.

Ilmoita Liikenne- ja viestintävirasto Traficomille

Traficomille on tehtävä ilmoitus onnettomuudesta, vakavasta vaaratilanteesta tai poikkeamasta mahdollisimman pian tapahtuneen jälkeen, mutta viimeistään 72 tunnin kuluttua tapahtumasta tai havainnosta. Ilmailuorganisaatioihin kuuluva henkilöstö raportoi ensisijaisesti oman organisaationsa turvallisuusjohtamisjärjestelmän välityksellä.

Ilmoituslomakkeet ovat Traficomin **verkkosivuilla**, josta löytyy myös tarkempaa tietoa mm. siitä, mitä ilmailuviranomainen tekee keräämälleen poikkeamatiedoilla.

Organisaation hätätilannesuunnitelmat

Ilmailuorganisaatioiden tulee osana turvallisuudenhallintajärjestelmänsä tehdä hätätilannesuunnitelma (ERP, emergency response plan), jossa kuvataan miten operaattori ja sen työntekijät toimivat hätätilanteessa. Onnettomuustilanteesta toiminnan osalta hätätilannesuunnitelman tulisi ottaa huomioon yllämainitut ohjeet.

Traficom kannustaa myös muita kuin turvallisuudenhallintajärjestelmävaatimuksen piirissä olevia organisaatioita ja ilmailijoita pohtimaan etukäteen menettelyjä onnettomuustilanteiden varalle.

Kaikki Traficomin turvallisuustiedotteet löydät **täältä**.

Tästä ja muistakin turvallisuustiedotteista voit antaa palautetta **lyhyen kyselylomakkeen** kautta.

Lity ilmailun turvallisuustiedotteiden tilauslistalle